

Forfatter: Kidde, Harald

Titel: Udrag fra Jærnet

Citation: Kidde, Harald: "Jærnet", i Kidde, Harald: *Jærnet*, udg. af Knud Bjarne Gjesing ; Thomas Riis , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, isamarbejde med Nyt Dansk Litteraturselskab, cop. 1990, s. 423. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-kidde04ny-shoot-idm140608063397552/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Jærnet

- finsk forfatter og forfatter for finskheden, boede en tid blandt finnerne i Värmland
- 146 *Älke jag din fastemans*: 2 str. af sanglegen *Det sprang en jungfru*, se n.s. 130. – *Klaran* og *Glimmen*: to elve i henholdsvis Sverige og Norge. – *Gammer*: jordhytter. – *Porter*: beholdseshus uden skorsten, men med lyre, finsk røgstue. – *Tapio, Odet*: T. var i finsk mytologi gud for jagtlykken. – *Stokid*: lejrball. – *Prästegårdens*: lokalteten kan identificeres som S Finnskoga, Älvdals hrd.
- 147 *Oief Trataja*: se n.s. 74. – *Smiller*: evnerge personer.
- 148 *Lyster Ungersvende*: sangleg, jf. Borgström s. 146-147
- 149 *Lader os æde og drikke*: Matt. 24,38. – *Hö Satans bonnge*: salme af J. Arhenius (1642-1725). – *Gustaf Adolf Lammers*: (1802-78) norsk vækkelsesprædikant; stiftede Den fri apostolsk-kristelige Menighed med streng kirketugt, men genindtrådte i statskirken 1860.
- 150 *Thusbalkan*: efter 1 Mos. 4,22 »stamfader til alle dem, der smæder kobber og jern.« – *de sex Metaller, de værner*: »Kun guld, sølv, kobber, jern, tin og bly, alt, hvad der kan tåle ild, skal I lade gå gennem ild, så bliver det rent.« (4 Mos. 31,22-23)
- 151 *Zoar*: den lille landsby, hvortil Lot og hans familie fik lov at flygte under Sodomas og Gommorras ødelæggelse (1 Mos. 19,20-22).
- 152 *Ala nanna sata*: finsk magisk remse (osted, død, ord).
- 153 *Huidom*: hvad slange i norsk folketro. – *Bu-Senen*: se n.s. 158. – *Orme-ting*: i folketroen sammenkomst af slanger.
- 154 *Matthæus 14-15*: i virkeligheden henfører dette og det følgende til 5. Mos. 18,14-22. – *Men vrøder mig en sø*: 3. Mus. 20,5.
- 155 *Lastadiansdrag*: karakteristisk dragt, der blev båret af tilhængere af den vækkelsesbevægelse, som var udgået fra præsten *Lars Levi Lästadius* (1800-61); en radikaliseret norsk gruppe forkastede 1852 både brugen af sakramenterne og Bibelen. – *Norrländslögerna*: pietistisk bevægelse i Norrland. – *uden fri apostolsk kristelig Menighed*: se n.s. 149. – *En jungfru ...*: svensk folkevise, kendt under titlen *Den herstagne*, jf. Borgström s. 124.
- 156 *Bror och systers*: folkevise, kendt i Danmark under titlen *Søster beder broder*, jf. Borgström s. 112-113. – *En Gondeli ... Ohj Adelin ... Lille Lisa*: jf. Borgström s. 113f, 115ff og 133ff. – Sagnetene ikke identificerede. *En Raqgela*: se dog n.s. 205.
- 157 *Svebels Katekism*: forklaring til Luthers lille katekismus, någ. 1689 af den svenske erkebiskop Olof Svebelius (1624-1706) og benyttet til ind i det 19. årh. – *Guds milda, maktiga hand*: svensk vægtesvers.
- 158 *Dyvelsdruk*: gummiharpiks med ubehagelig lugt, tidl. brugt som lægemiddel. – *Bævergal*: egl. bævergejl, sekret fra bestemte kirtler hos bæver, tidl. brugt som lægemiddel. – *Bu-Senen ... Søbommen*: frugt af tropisk plante (*Entada scandens* Benth.), der med havstrømmen føres til Nord-europa. – *Selmørpe*: gøftrude. – *Oberst Sinclair Skotter*: godt 300 skotske lejersoldater, som Sverige hvervede i 1612 til støtte mod Danmark i Kal-